

Θεσμική και διαχειριστική προετοιμασία για την μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας σε καθεστώς Χαμηλής Λιγνιτικής Εξάρτησης

***Παραδοτέο D 1.2: Σχέδιο Διάρθρωσης Φορέα
Διαχείρισης για την μετάβαση της Δυτικής
Μακεδονίας σε καθεστώς χαμηλής λιγνιτικής
εξάρτησης***

Η παρούσα μελέτη αποτελεί παραδοτέο στο πλαίσιο του έργου «**Πρακτικός Οδηγός για την ομαλή μετάβαση των περιφερειών με υψηλή εξάρτηση από τα στερεά ορυκτά καύσιμα σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο – Η περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας**», το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και υλοποιείται από το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης/Ινστιτούτο Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ) και την Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας (ΑΝΚΟ).

Αναστάσιος Σιδηρόπουλος
Διευθυντής Προγραμμάτων ΑΝΚΟ
Υπεύθυνος Έργου

Πίνακας περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ.....	6
3. ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	10
4. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ.....	17
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	20

1. Εισαγωγή

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας μετά από μια μακρά περίοδο εξάρτησης από την εξόρυξη λιγνίτη και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία και καθόρισε το κοινωνικοοικονομικό της προφίλ σε πολύ συγκεκριμένη κατεύθυνση, καλείται να προσαρμοστεί σε νέα δεδομένα στα οποία οδηγείται το σύνολο της χώρας αναφορικά με τον ενεργειακό τομέα και την πλήρη απολιγνιτοποίηση η οποία βρίσκεται προ των πυλών.

Στο σύντομο αυτό διάστημα θα πρέπει να δρομολογηθούν σημαντικές πρωτοβουλίες οι οποίες ουσιαστικά καθορίζουν και το πλαίσιο για τη μεταλιγνιτική περίοδο και αφορούν:

- Στην σταδιακή αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος που να οδηγεί στην αντικατάσταση του εισοδήματος και των θέσεων εργασίας που χάνονται από την απολιγνιτοποίηση σε πρώτο επίπεδο και να συμβάλλει στην εξυγίανση του παραγωγικού συστήματος με την ανάδειξη και βιώσιμη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας που εντοπίζεται εξειδίκευση.
- Στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στην τοπική κοινωνία και οικονομία από την απολιγνιτοποίηση

Οι ανωτέρω στόχοι θα μπορέσουν να επιτευχθούν με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός Ολοκληρωμένου Αναπτυξιακού Προγράμματος το οποίο να εξειδικεύεται σε Άξονες Προτεραιότητας οι οποίοι ενδεικτικά θα μπορούσαν να αφορούν σε:

- *Διεύρυνση και κεφαλαιοποίηση του ενεργειακού χαρακτήρα της περιοχής με ξεκάθαρους όρους Έξυπνης Εξειδίκευσης για τη λιγνιτική βιομηχανία και με σαφείς απαιτήσεις Κυκλικής Οικονομίας για το σύνολο της τοπικής επιχειρηματικότητας.*
- *Διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης στηρίζοντας τους τομείς με ευδιάκριτο δυναμισμό, κυρίως στον πρωτογενή τομέα και στη μεταποίηση, δίνοντας έμφαση στους τομείς με υψηλή θετική επίπτωση στην απασχόληση.*
- *Αποκατάσταση του βεβαρημένου περιβάλλοντος, πολύπλευρη αξιοποίηση των εξαντλημένων ορυχείων μέσα από ένα σχέδιο ολοκληρωμένης παρέμβασης και συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.*
- *Επένδυση στην Έρευνα και στην Καινοτομία, δημιουργία σταθερής περιφερειακής δομής προώθησης και διαχείρισης της επιχειρηματικής Καινοτομίας.*

Φυσικά τα ανωτέρω προϋποθέτουν τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου μοντέλου διακυβέρνησης, το οποίο να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που θα προβλέπονται στους ανωτέρω άξονες προτεραιότητας.

Σε επίπεδο Δυτικής Μακεδονίας αλλά και γενικότερα σε επίπεδο χώρας δεν υφίστανται εξειδικευμένες εργασίες – μελέτες οι οποίες να περιγράφουν με ρεαλιστικό τρόπο τη λειτουργία μιας Δομής Διαχείρισης για τη μετάβαση μιας περιοχής σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο και εν προκειμένω για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για τη Μεταλιγνιτική Εποχή.

Το εγχείρημα της μετάβασης είναι αρκετά πολύπλοκο λόγω των πολλών παραγόντων που επηρεάζουν το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της περιοχής και την απαίτηση εμπλοκής διαφορετικών κέντρων αποφάσεων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Η μη ύπαρξη λοιπόν μιας Διαχειριστικής Δομής με επιχειρησιακή ή μη αυτοτέλεια, που να έχει την αναγκαία θεσμική νομιμοποίηση αλλά και την τεχνική υποστήριξη τόσο για τις επαφές με τα όργανα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και τη δυνατότητα να επεξεργάζεται, να διαβουλεύεται και να υλοποιεί στρατηγικές, σχέδια και δράσεις, επιβάλλει αφ' ενός την επεξεργασία – διαρθρωτική προσαρμογή των υπάρχουσών δομών διαχείρισης αναπτυξιακών προγραμμάτων σε εθνικό και περιφερειακό-τοπικό επίπεδο και αφ' ετέρου την αναζήτηση ανάλογων Δομών σε διεθνές επίπεδο για υιοθέτηση τυχόν καλών πρακτικών.

Η πλέον κατάλληλη για τα δεδομένα της περιοχής Δομή θα απαιτηθεί να προσαρμοστεί στο ιδιαίτερο μοντέλο διοίκησης της χώρας και στην ανάγκη εξασφάλισης συμπληρωματικότητας μεταξύ της Κεντρικής Κυβέρνησης, της Περιφερειακής Αρχής και των ενδιαφερομένων Δήμων, με τη διασφάλιση παράλληλα της απαιτούμενης Θεσμικής Μνήμης έναντι των αυτοδιοικητικών ή κυβερνητικών εναλλαγών.

Ο Μηχανισμός αυτός θα έχει την ευθύνη της συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης του εγχειρήματος της μετάβασης, όπως αυτή θα περιγραφεί, αναλυθεί και συμφωνηθεί στο πλαίσιο εκπόνησης ενός Οδικού Χάρτη μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο.

2. Πλαίσιο διακυβέρνησης της μετάβασης

Το μοντέλο διακυβέρνησης της μετάβασης αποτελεί ένα πολυδιάστατο εγχείρημα, το οποίο θα πρέπει να διασφαλίσει κατά τον πλέον αποτελεσματικό και λιγότερο επώδυνο για την τοπική κοινωνία τρόπο, την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της περιοχής.

Η διακυβέρνηση της μετάβασης αφορά:

- τόσο στην **περίοδο προετοιμασίας και σχεδιασμού** κατά την οποία επιλέγεται η στρατηγική, ο οδικός χάρτης και οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις σε θεσμικό, χρηματοδοτικό και επιχειρησιακό επίπεδο,
- όσο και στην **περίοδο υλοποίησης** κατά την οποία παρακολουθείται η υλοποίηση της στρατηγικής της μετάβασης και αξιολογούνται σε συνεχή βάση οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη όπως είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και η Απασχόληση-Ανεργία.

Ένα επίσης κρίσιμο ζήτημα για το οποίο θα πρέπει να ληφθεί απόφαση είναι:

- ✓ εάν θα ιδρυθεί νέος για την διακυβέρνηση του συνολικού ζητήματος της μετάβασης ή
- ✓ εάν αυτή θα αποτελέσει αντικείμενο ενός Πρωτοκόλλου Συνεργασίας φορέων με διατήρηση της νομικής τους αυτοτέλειας.

Για την λήψη της απόφασης θα πρέπει αφ' ενός να γίνει σαφές ότι για την καλύτερη δυνατή υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού η διακυβέρνηση της μετάβασης θα πρέπει να πραγματοποιείται σε περιφερειακό επίπεδο. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ότι με τα σημερινά δεδομένα δεν υπάρχει κάποιος υφιστάμενος φορέας που να μπορέσει να σηκώσει το βάρος της διακυβέρνησης της μετάβασης.

Η τελική επιλογή εξαρτάται από την αξιολόγηση των θετικών και αρνητικών σημείων των δύο εναλλακτικών λύσεων και κατά πόσο η κάθε περίπτωση εξασφαλίζει την ομαλή και απρόσκοπτη ροή των χρηματοδοτήσεων και της υλοποίησης των παρεμβάσεων.

Τέλος, το σχήμα διακυβέρνησης της μετάβασης θα κληθεί να δώσει απαντήσεις σε τρία βασικά ζητήματα:

1. στη διαμόρφωση στρατηγικής με ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων για την μετά τον λιγνίτη εποχή.
2. στην αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τις κοινωνικές επιπτώσεις της μετάβασης και συγκεκριμένα στην ανεργία και την επανεκπαίδευση – κατάρτιση του εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες.

3. στην διαχείριση - αξιοποίηση των εδαφών των εξοφλημένων ορυχείων καθώς και των βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Οι φορείς που σχετίζονται άμεσα με τη μετάβαση και καλούνται να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση της μετάβασης σε πρώτο επίπεδο διακρίνονται σε κεντρικούς και περιφερειακούς με διαφορετικό ρόλο και αρμοδιότητες κατά περίπτωση.

Κεντρικοί φορείς

- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)
- ΔΕΗ Α.Ε.

Δομές με Διαχειριστική Ικανότητα μεγάλων έργων και Επάρκεια στη Δυτική Μακεδονία:

- Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Μακεδονίας
- Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας
- Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. – ΑΝΚΟ
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
- Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης – Ινστιτούτο Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ)

Δεδομένου ότι μια ριζική αναμόρφωση του παραγωγικού συστήματος επηρεάζει καθοριστικά το μέλλον της περιοχής απαιτείται ευρεία διαβούλευση, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσπάθειας αποτελεσματικής διακυβέρνησης της μετάβασης και στην οποία έχουν άμεσο ρόλο φορείς της τοπικής κοινωνίας όπως:

- Τοπική αυτοδιοίκηση α' και β' βαθμού – ενεργειακοί δήμοι
- Σωματεία – συνδικάτα εργαζομένων στην ενέργεια
- Εργατικά κέντρα
- Εμποροβιοτεχνικά Επιμελητήρια
- Επαγγελματικές οργανώσεις
- Επιστημονικά επιμελητήρια
- Μη κυβερνητικές οργανώσεις
- Κοινωνία των πολιτών

Η συμμετοχή των φορέων της τοπικής κοινωνίας στην ευρεία διαβούλευση και η έκφραση γνώμης επί του σχεδίου μετάβασης αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα διότι αφ' ενός εξασφαλίζει τη συμμετοχική διαδικασία σε ένα κορυφαίο ζήτημα επιβίωσης της περιοχής χωρίς αποκλεισμούς και αφ' ετέρου επιτυγχάνει τον εμπλουτισμό του σχεδίου με πλήθος

προτάσεων που μπορούν να συμβάλλουν προς την κατεύθυνση εξυπηρέτησης των στόχων του.

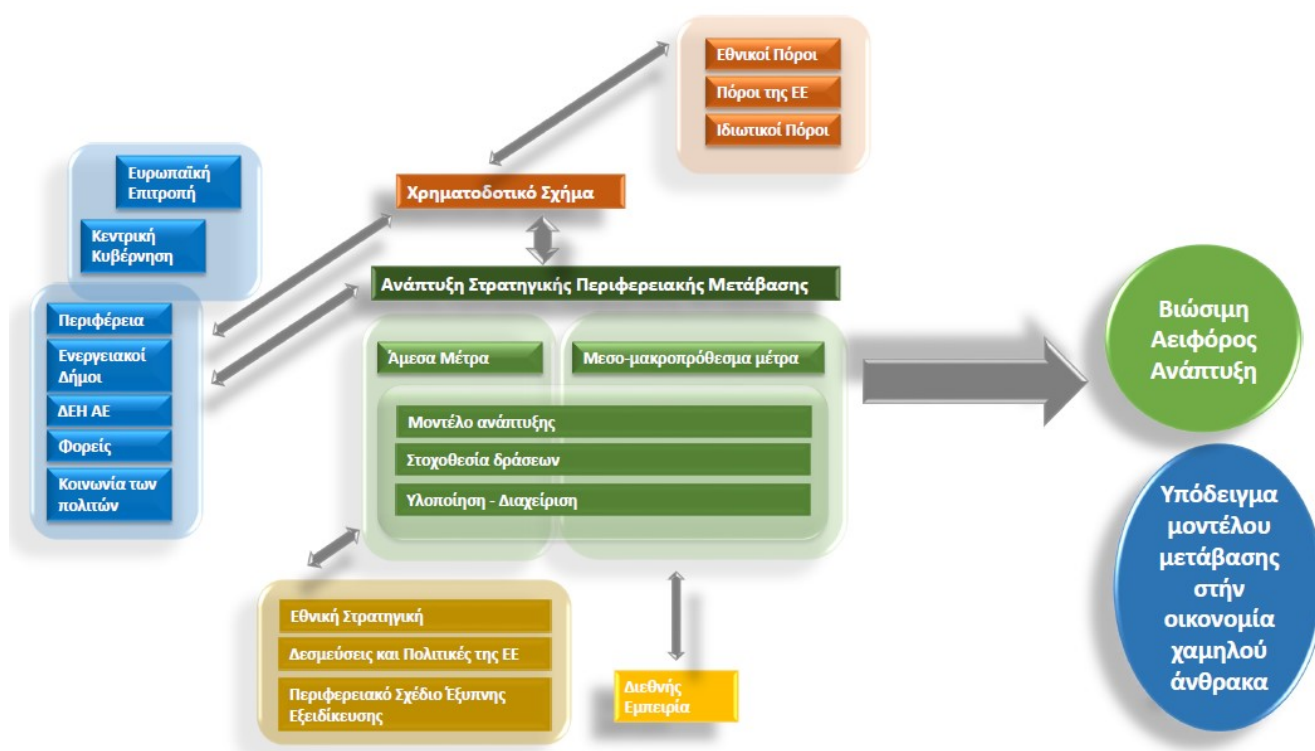
Άλλωστε η διαβούλευση με την τοπική κοινωνία αποτελεί βασική προτεραιότητα σε όλες τις ανάλογες περιπτώσεις μετάβασης σε όλο τον κόσμο και στοιχείο της μεθοδολογίας των φορέων – οργανισμών που τις υποστηρίζουν (π.χ. Παγκόσμια Τράπεζα).

Συνεπώς αν επιχειρούσαμε να δομήσουμε ένα πλαίσιο διακυβέρνησης της μετάβασης με κέντρο την ανάπτυξη της Στρατηγικής, οι βασικές συνιστώσες και η διασύνδεση μεταξύ τους που παρουσιάζονται στο κατωτέρω διάγραμμα είναι:

- Οι άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενοι φορείς
- Το χρηματοδοτικό πλαίσιο
- Το θεσμικό περιβάλλον σε ΕΕ, Ελλάδα και
- Η διεθνής εμπειρία

Σχηματικά λοιπόν η προτεινόμενη κεντρική δομή του εγχειρήματος είναι η ακόλουθη:

Σχήμα 1: Απεικόνιση των βασικών συνιστωσών του πλαισίου διακυβέρνησης για τη μετάβαση και των μεταξύ τους διασυνδέσεων.

Οι κρίσιμοι παράγοντες προκειμένου ο προτεινόμενος σχεδιασμός να εφαρμοστεί με επιτυχία είναι:

1. Η διαμόρφωση συναντίληψης μεταξύ των δυνητικών εμπλεκομένων φορέων (stakeholders) αναφορικά με τους στόχους και την αναγκαιότητα του εγχειρήματος καθώς και η εξασφάλιση της συμμετοχής όλων των φορέων που θεσμικά – διοικητικά – τεχνικά καλύπτουν το φάσμα των απαιτήσεων του εγχειρήματος - συλλογική δέσμευση (commitment).
2. Η αποσαφήνιση του ρόλου των εμπλεκομένων φορέων σε διαδημοτικό, περιφερειακό, κεντρικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με όρους συνεργειών, συμπληρωματικότητας και ακολουθώντας την αρχή της επικουρικότητας.
3. Η διασφάλιση της θεσμικά δεσμευτικής απόφασης από την Ελληνική Πολιτεία, αναφορικά με την αναγκαιότητα των παρεμβάσεων που άπτονται των επιπτώσεων της απανθρακοποίησης σε επίπεδο Δυτικής Μακεδονίας (νέο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα - ΕΣΕΚ 2019).
4. Η συνέχιση της επιτυχούς επικοινωνίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο τόσο με φορείς και στελέχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσο και με περιφέρειες της Ε.Ε. που παρουσιάζουν ανάλογα προβλήματα μετάβασης της οικονομίας τους λόγω απανθρακοποίησης.
5. Η διασφάλιση ότι η στρατηγική μετάβασης σε συνθήκες χαμηλής λιγνιτικής εξάρτησης θα αποτελέσει ουσιώδες, συστατικό κομμάτι του νέου Σχεδίου Περιφερειακής Στρατηγικής Ανάπτυξης που έχει ανάγκη η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (Προγραμματική περίοδος 2021-2027).
6. Η ξεκάθαρη στόχευση, τα διακριτά ορόσημα, η ολοκληρωμένη προσέγγιση και η συνεκτικότητα των δράσεων (ορίζοντας πλήρους απανθρακοποίησης σύμφωνα με το νέο ΕΣΕΚ το 2028).
7. Η αποτελεσματική και ευέλικτη δομή διαχείρισης, οι διαδικασίες ενδιάμεσης αξιολόγησης, η διαφάνεια στην υλοποίηση, τα μετρήσιμα αποτελέσματα με κοινά αποδεκτή μεθοδολογία (αξιολόγηση των δύο σεναρίων αναφορικά με τη δομή διαχείρισης).
8. Οι ανοιχτές διαδικασίες πληροφόρησης και η αλληλεπίδραση με την τοπική κοινωνία (ευρεία διαβούλευση κατά τη φάση σχεδιασμού καθώς και κατά την υλοποίηση της πολιτικής μετάβασης).

3. Φορέας διακυβέρνησης της μετάβασης

Κατά τη φάση του σχεδιασμού της μετάβασης σε πρώτο επίπεδο από το 2018 λειτουργεί με απόφαση του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας η Ομάδα Εργασίας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την Προετοιμασία Μετάβασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε Καθεστώς Χαμηλής Λιγνιτικής Εξάρτησης με στόχο το συντονισμό των διαδικασιών που απαιτούνται προκειμένου η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας να οδηγηθεί σε ένα νέο αναπτυξιακό και παραγωγικό πρότυπο, λαμβάνοντας υπ' όψη τη φθίνουσα πορεία του τομέα εξόρυξη λιγνίτη – παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Αντικείμενο της Ομάδας Εργασίας είναι:

- *Η συμμετοχή και όπου απαιτείται η εκπροσώπηση της Δυτικής Μακεδονίας στις δύο (2) Θεματικές Ομάδες Εργασίας της Πλατφόρμας Μετάβασης των Ανθρακοφόρων περιοχών (Coal Regions in Transition Platform) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι η «Οικονομία μετά τον Άνθρακα και Δομικές Αλλαγές» και η «Οικολογική Καινοτομία και Προηγμένες Τεχνολογίες Άνθρακα».*
- *Η επικοινωνία με τους εμπειρογνώμονες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα διάφορα θεματικά πεδία όπως η απασχόληση, η ενέργεια, η επιχειρηματικότητα, η περιφερειακή ανάπτυξη στο πλαίσιο της εξειδίκευσης παρεμβάσεων και έργων και σε ότι άλλο απαιτηθεί με βάση το σχεδιασμό και την υλοποίηση τους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.*
- *Η συμμετοχή σε συνεδριάσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό στο πλαίσιο λειτουργίας της Πλατφόρμας και η ενίσχυση της δικτύωσης με περιοχές με αντίστοιχα χαρακτηριστικά.*
- *Η εξειδίκευση παρεμβάσεων και έργων στο πλαίσιο του ήδη εκπονηθέντος Οδικού Χάρτη Μετάβασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε καθεστώς Χαμηλής Λιγνιτικής Εξάρτησης.*
- *Η επικοινωνία των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της Πλατφόρμας καθώς και της συνολικής της πορείας στους φορείς και την τοπική κοινωνία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας μέσω συνεντεύξεων, συναντήσεων, ημερίδων και συνεδρίων.*
- *Η συμβολή στη διασύνδεση των αποτελεσμάτων του έργου της Πλατφόρμας με την περιφερειακή πολιτική όπως εκφράζεται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας καθώς και με τις τομεακές πολιτικές όπως αποτυπώνονται από τα αντίστοιχα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τόσο της παρούσας όσο και της νέας προγραμματικής περιόδου.*

- Η διαμόρφωση και εξειδίκευση κριτηρίων, συντελεστών βαρύτητας και προϋποθέσεων για την προετοιμασία και αξιολόγηση ωρίμανσης και ιεράρχηση προτάσεων και παρεμβάσεων που υποβάλλονται από τους φορείς της Δυτικής Μακεδονίας.
- Η διαμόρφωση και επεξεργασία προτάσεων και κατευθυντήριων γραμμών μετάβασης με στόχο την προσαρμογή της Δυτικής Μακεδονίας σε ένα νέο παραγωγικό αναπτυξιακό πρότυπο.
- Η υποβοήθηση ανάληψης συντονισμένων δράσεων της Περιφέρειας και των ενεργειακών δήμων με στόχο τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα έρευνας και καινοτομίας.

Τα μέλη της Ομάδας Εργασίας προέρχονται από το Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος, το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας, την Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Μακεδονίας, την Περιφερειακή Ένωση Δήμων Δυτικής Μακεδονίας, την Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.

Η Ομάδα Εργασίας επιβλέπεται από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και το Δίκτυο Ενεργειακών Δήμων.

Η Ομάδας Εργασίας υπέβαλλε πρόταση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παροχή Τεχνικής Βοήθειας για τον σχεδιασμό της μετάβασης προς την Δυτική Μακεδονία ως Πιλοτικής Περιφέρειας στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “Coal Regions in Transition Platform” από τον μηχανισμό Structural Reform Support Services (SRSS), η οποία και εγκρίθηκε με αποτέλεσμα τον ορισμό της Παγκόσμιας Τράπεζας ως Τεχνικού Συμβούλου στις αρχές του έτους 2019.

Στο πλαίσιο της σύμβασης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Παγκόσμια Τράπεζα αναμένεται να ολοκληρώσει το έργο έως τα μέσα του 2020 πραγματοποιώντας στο ενδιάμεσο διάστημα ευρύ κύκλο συσκέψεων και διαβουλεύσεων με κεντρικούς και περιφερειακούς φορείς.

Το έργο της Παγκόσμιας Τράπεζας συνοπτικά περιλαμβάνει:

- Την διαμόρφωση ενός πλαισίου διακυβέρνησης της μετάβασης, της στρατηγικής για την οικονομική μετάβαση της περιφέρειας και την στρατηγική συμμετοχής των ενδιαφερομένων φορέων.
- Την προετοιμασία του ανθρώπινου δυναμικού και των κοινοτήτων για μια ομαλή μετάβαση από την οικονομική αλυσίδα του άνθρακα.
- Την διαμόρφωση στρατηγικής για επανάχρηση της γης και των εγκαταστάσεων και ενός master plan για την περιοχή των ορυχείων.

Επιπλέον σε επίπεδο σχεδιασμού της μετάβασης η ανωτέρω Ομάδα Εργασίας προχώρησε στις ακόλουθες δράσεις:

- Δημιουργήθηκε μια βάση ελεύθερης πρόσβασης, η οποία περιλαμβάνει μελέτες που εκπονήθηκαν στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας. Μέχρι σήμερα έχουν

αναρτηθεί 170 μελέτες που περιλαμβάνουν περιφερειακά και τοπικά επιχειρησιακά σχέδια, περιφερειακές στρατηγικές προτεραιότητες, μελέτες RIS3, μελέτες σκοπιμότητας, business plans, τεχικό – οικονομικές αξιολογήσεις, εγχειρίδια καλών πρακτικών, πιλοτικές μελέτες, σχέδια δράσης βιώσιμης ενέργειας, χρηματοδοτικά εργαλεία κ.λπ.

- Δημιουργήθηκε μια ανοιχτή στο κοινό ηλεκτρονική πλατφόρμα για υποβολή προτάσεων και διάλογο [www.cpwmt.gr] η οποία αναμένεται να ενεργοποιηθεί κατόπιν απόφασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Οι προτάσεις που θα κατατεθούν θα αξιολογηθούν μέσω συγκεκριμένων δεικτών, βασισμένων σε προκαθορισμένα κριτήρια επιλογής σε πολιτικό επίπεδο, όπως οι επιπτώσεις στην απασχόληση, η ωριμότητα, η συνέργια με την περιφερειακή πολιτική ή τις πολιτικές της ΕΕ. Στη συνέχεια θα διαμορφωθεί ένα αρχικό portfolio έργων το οποίο θα κατατεθεί στο Περιφερειακό Συμβούλιο της Δυτικής Μακεδονίας ως Περιφερειακό Έγγραφο Αναφοράς για ενσωμάτωσή του στο σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου και θα επιλεγθούν τα πλέον εμβληματικά έργα με υψηλό βαθμό ωριμότητας, υψηλή προστιθέμενη αξία σε όρους απασχόλησης και με πιθανότητα άμεσης υλοποίησης
- Συμμετοχή σε διαπεριφερειακές συναντήσεις και συνεργασίες με περιφέρειες της Ευρώπης (π.χ. Βραδεμβούργο) με στόχο τη συναντίληψη και τις κοινές δράσεις με σκοπό την ομαλή μετάβαση.

Νέα δεδομένα τα οποία προέκυψαν στο ενδιάμεσο διάστημα κατά τον σχεδιασμό του νέου Ενεργειακού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) που οριοθετεί την πλήρη απολιγνιτοποίηση έως το 2028 οδηγούν στην επίσπευση όλων των αναγκαίων διαδικασιών για τον σχεδιασμό της μετάβασης. Συγκεκριμένα αναφορικά με την απολιγνιτοποίηση και τις περιοχές που επηρεάζονται (Δυτική Μακεδονία – Μεγαλόπολη) αναφέρονται τα εξής:

... Το πρόγραμμα της απολιγνιτοποίησης της εγχώριας ηλεκτροπαραγωγής προβλέπει και την παράλληλη υιοθέτηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων για τη στήριξη των ελληνικών λιγνιτικών περιοχών για αυτή τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική περίοδο. Ειδικότερα, δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης είναι η απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων έως το έτος 2028 με τρόπο συντεταγμένο και υπεύθυνο. Η διασφάλιση των θέσεων εργασίας και η αξιοποίηση του υψηλής τεχνογνωσίας ανθρωπίνου δυναμικού των περιοχών αυτών αποτελούν μέγιστη προτεραιότητα. Στα μέσα του έτους 2020 θα παρουσιαστεί ένα ολοκληρωμένο, πολυδιάστατο και εμπροσθοβαρές [MasterPlan – Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης] που θα αποτελεί τον αναπτυξιακό οδικό χάρτη στην μετά τον λιγνίτη εποχή.

Η Ελληνική Κυβέρνηση διαθέτει την πολιτική βούληση και την απαραίτητη τεχνογνωσία προκειμένου να αξιοποιήσει τους πόρους που είναι άμεσα διαθέσιμοι σε εθνικό επίπεδο αλλά και να διεκδικήσει αυξημένα κεφάλαια από τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά ταμεία και ιδιαίτερα από το Just Transition Fund...

Κρίσιμο είναι λοιπόν το ζήτημα της επιλογής του φορέα ο οποίος θα αποτελέσει τον επισπεύδοντα υλοποίησης του Στρατηγικού σχεδίου που τελικά θα διαμορφωθεί για την μετάβαση της οικονομίας της περιοχής σε ένα νέο παραγωγικό σύστημα χωρίς την καύση του λιγνίτη για παραγωγή ενέργειας.

Τα σενάρια που διατυπώθηκαν στην προηγούμενη ενότητα είναι δύο:

- ✓ *A) εάν θα ιδρυθεί νέος φορέας για την διακυβέρνηση του συνολικού ζητήματος της μετάβασης ή*
- ✓ *B) εάν η διακυβέρνηση της μετάβασης θα αποτελέσει αντικείμενο ενός Πρωτοκόλλου Συνεργασίας φορέων με διατήρηση της νομικής τους αυτοτέλειας.*

Επίσης στην προηγούμενη ενότητα καταγράφηκαν οι φορείς (κεντρικοί και περιφερειακοί) που ενδεχομένως θα μπορούσαν να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση της μετάβασης με συγκεκριμένο ρόλο ο καθένας.

Φυσικά η επιλογή του τελικού σεναρίου είναι συνάρτηση της αναμενόμενης αποτελεσματικότητας του εγχειρήματος με όρους ομαλής ροής των χρηματοδοτήσεων και εκπλήρωσης των στόχων του Στρατηγικού Σχεδίου.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των 2 εναλλακτικών λύσεων

Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των προαναφερόμενων δύο εναλλακτικών λύσεων εξετάζονται λαμβάνοντας υπ' όψη τα ακόλουθα πέντε βασικά χαρακτηριστικά:

1. Διαδικασίες ίδρυσης
2. Διοικητικό κόστος – κόστος λειτουργίας
3. Δυνατότητα ευρείας συμμετοχής φορέων
4. Διασφάλιση ομαλής ροής χρηματοδότησης
5. Ευελιξία στην υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού – παρακολούθηση των επιπτώσεων
6. Δυνατότητα επιτυχούς επικοινωνίας με Ευρωπαϊκούς θεσμούς και την ελληνική πολιτεία

Αναλυτικότερα:

1. Αναφορικά με τη διαδικασία ίδρυσης του φορέα διακυβέρνησης της μετάβασης είναι σαφές ότι είναι απλούστερη η υπογραφή ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας από την ίδρυση ενός ανεξάρτητου φορέα, δεδομένου ότι απαιτούνται πολύ λιγότερες διοικητικού τύπου αποφάσεις και πολύ λιγότερος χρόνος.
2. Διοικητικό και λειτουργικό κόστος θα υπάρχει ουσιαστικά μόνο στην περίπτωση του νέου φορέα, δεδομένου ότι τότε θα απαιτείται οργάνωση συγκεκριμένης δομής διοίκησης και λειτουργίας.

3. Σε ένα πρωτόκολλο συνεργασίας δίδεται η δυνατότητα συμμετοχής του συνόλου σχεδόν των φορέων της τοπικής κοινωνίας αυξάνοντας κατά τον τρόπο αυτό τόσο την ευρεία βούληση όσο και την δέσμευση (commitment), ενώ σε ένα νέο ανεξάρτητο φορέα με νομική οντότητα υπάρχουν ενδεχομένως περιορισμοί συμμετοχής εκ του νομικού πλαισίου των ορισμένων φορέων (π.χ. ΟΤΑ).
4. Η ροή της χρηματοδότησης εξαρτάται από τις πηγές των κεφαλαίων που θα στηρίζουν την μετάβαση (π.χ. Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021-2027 κ.λπ.) τα οποία έχουν συγκεκριμένους κανονισμούς λειτουργίας και φορείς διαχείρισης και επ' ουδενί δεν μπορεί να περάσει μέσα από ένα νέο φορέα.
5. Η ευελιξία υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού της μετάβασης είναι μεγαλύτερη όταν ένας ανεξάρτητος φορέας μπορεί να την παρακολουθεί στο σύνολό της σε διοικητικό – διαχειριστικό επίπεδο από ένα άτυπο σχήμα ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας.
6. Η επιτυχής επικοινωνία με τα κέντρα σχεδιασμού και αποφάσεων της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ανεξάρτητη από την τελική επιλογή του φορέα διαχείρισης και συναρτάται από την θεσμική κατοχύρωση της οποιασδήποτε λύσης, της ικανότητας να διαχειριστεί τα επιμέρους ζητήματα υλοποίησης του σχεδιασμού μετάβασης και της ικανότητας επικοινωνίας.

Πίνακας 1: Σύνοψη των κυριοτέρων επιπτώσεων των δύο εναλλακτικών λύσεων για τη διακυβέρνηση της μετάβασης

Χαρακτηριστικά / Πλεονεκτήματα - Μειονεκτήματα	Ανεξάρτητος φορέας	Πρωτόκολλο Συνεργασίας
Διαδικασίες ίδρυσης	-	+
Διοικητικό κόστος – κόστος λειτουργίας	-	+
Δυνατότητα ευρείας συμμετοχής φορέων	-	+
Διασφάλιση ομαλής ροής χρηματοδοτήσεων	-	+
Ευελιξία στην υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού – παρακολούθηση επιπτώσεων	+	-
Δυνατότητα επιτυχούς επικοινωνίας με Ευρωπαϊκούς θεσμούς και την ελληνική πολιτεία	+	+

Από τα ανωτέρω διαφαίνεται ότι η επιλογή ενός Πρωτοκόλλου Συνεργασίας, με συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφερόμενο στην υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδιασμού και την παρακολούθηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του, μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών φορέων συγκεντρώνει τα περισσότερα πλεονεκτήματα σε σχέση με την ίδρυση ενός νέου φορέα που αυτόματα θα σημαίνει πρόσθετο διοικητικό – διαχειριστικό κόστος και περιορισμό της συμμετοχής φορέων.

Η αδυναμία που καταγράφεται αναφορικά με την ευελιξία στην υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού και στην παρακολούθηση των επιπτώσεων μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω της

Παροχής Υπηρεσιών Τεχνικής Στήριξης από εξειδικευμένους φορείς-εταιρείες στη διαχείριση αντιστοίχων προγραμμάτων που θα λειτουργήσουν συμβουλευτικά προς το άτυπο σχήμα του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας.

Βασικά στοιχεία του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ των φορέων που προτάθηκαν ανωτέρω να συμμετέχουν είναι:

A) Αντικείμενο

- Η υλοποίηση τους Στρατηγικού Σχεδίου για την μετάβαση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στη μεταλινιτική εποχή.
- Η διοικητική – διαχειριστική παρακολούθηση του εγχειρήματος της μετάβασης προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.
- Η διασφάλιση της χρηματοδότησης για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται από το Στρατηγικό Σχέδιο.
- Η διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για την υποστήριξη της μετάβασης.
- Η ενεργοποίηση του συνόλου της τοπικής κοινωνίας προκειμένου το Στρατηγικό Σχέδιο να έχει την μεγαλύτερη δυνατή αποδοχή.

B) Στόχοι

Βασικός στόχος του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας είναι η διακυβέρνηση της μετάβασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε ένα νέο παραγωγικό σύστημα που να περιλαμβάνει:

- τη διαμόρφωση στρατηγικής με ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων για την μετά τον λιγνίτη εποχή,
- την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τις κοινωνικές επιπτώσεις της μετάβασης και συγκεκριμένα την ανεργία και την επανεκπαίδευση – κατάρτιση του εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες,
- την διαχείριση - αξιοποίηση των εδαφών των εξοφλημένων ορυχείων καθώς και των βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

Γ) Ρόλος των προτεινόμενων συμμετεχόντων φορέων

α) Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος:

- Υποστήριξη, με τις εποπτευόμενες από αυτό Υπηρεσίες, της διαδικασίας υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.
- Διασφάλιση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων προερχόμενων από την ΕΕ για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο Στρατηγικό Σχέδιο.

- Έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς του.

β) Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:

- Υποστήριξη, με τις εποπτευόμενες από αυτήν Υπηρεσίες, της διαδικασίας υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.
- Διασφάλιση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων προς την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο Στρατηγικό Σχέδιο.
- Πρόβλεψη στο σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 της χρηματοδότησης της μεταλignιτικής περιόδου με διακριτά κονδύλια τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο.
- Έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς της
- Υλοποίηση έργων αρμοδιότητάς της ή παροχή υπηρεσιών από ίδιους πόρους ή από άλλα χρηματοδοτικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα.

γ) Δήμοι της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας:

- Υποστήριξη, με τις εποπτευόμενες από αυτούς Υπηρεσίες, της διαδικασίας υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.
- Έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς τους
- Πρόβλεψη στο σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 της χρηματοδότησης της μεταλignιτικής περιόδου με διακριτά κονδύλια σε τοπικό επίπεδο.
- Υλοποίηση έργων αρμοδιότητάς τους ή παροχή υπηρεσιών από ίδιους πόρους ή από άλλα χρηματοδοτικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα.

δ) ΔΕΗ:

- Υποστήριξη της διαδικασίας υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της
- Έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς της

Δ) Εταιρική Ολομέλεια

Με στόχο την ουσιαστική ενεργή συμμετοχή και παρακολούθηση της πορείας των έργων και του προγράμματος από το σύνολο της τοπικής κοινωνίας και την ενίσχυση της κοινωνικής του αποδοχής, προτείνεται η σύσταση της Εταιρικής Ολομέλειας στην οποία θα συμμετέχουν πέραν των ανωτέρω φορέων και άλλοι εμπλεκόμενοι δημόσιοι φορείς, συλλογικοί φορείς, σωματεία εργαζομένων κ.λπ.

Αντικείμενο της Εταιρικής Ολομέλειας θα είναι:

- Η λειτουργία της ως ουσιαστικού οργάνου δημόσιας διαβούλευσης, με τη μορφή Γενικής Συνέλευσης όλων των εμπλεκόμενων μερών, που θα τους ενεργοποιεί και θα τους καθιστά κοινωνούς της προσπάθειας που συντελείται.
- Η κατάθεση προτάσεων προς την διοίκηση του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας για γενικά θέματα που αφορούν στη συνολική πορεία υλοποίησης του Στρατηγικού σχεδίου ή για πιθανή αναπροσαρμογή του με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του.

Στο Παράρτημα (Κεφάλαιο 5) επισυνάπτεται Σχέδιο Πρωτοκόλλου Συνεργασίας, στο οποίο περιλαμβάνονται λεπτομέρειες αναφορικά με το αντικείμενο, τον σκοπό και το σύστημα διοίκησης της συνεργασίας μεταξύ των φορέων.

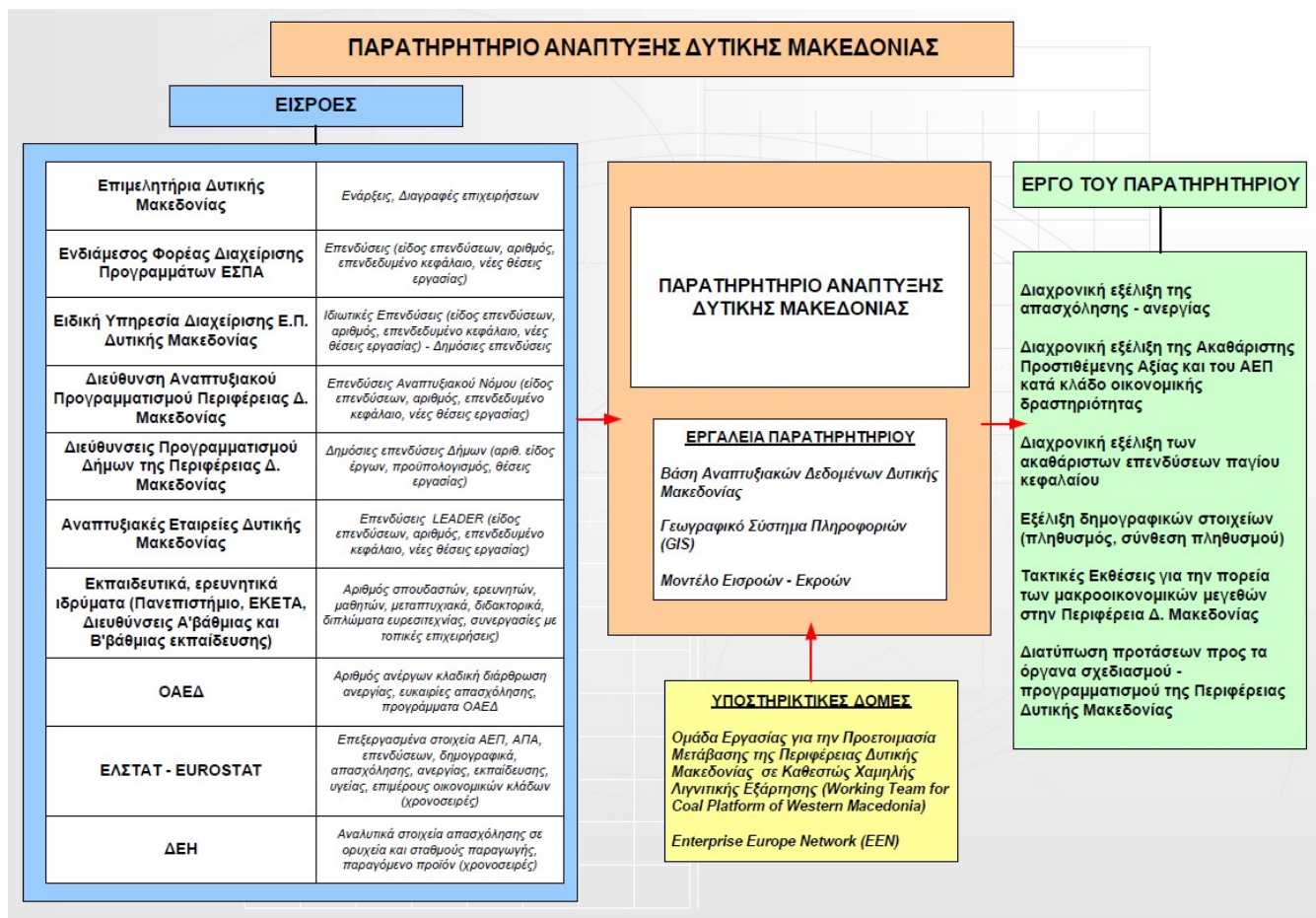
4. Παρακολούθηση της υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδιασμού για τη μετάβαση

Ο φορέας υλοποίησης και παρακολούθησης του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την μετάβαση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε ένα νέο παραγωγικό σύστημα θα πρέπει να διαθέτει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό που να καταγράφει σε συνεχή βάση την πορεία υλοποίησης των παρεμβάσεων του προγράμματος και τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στα μακροοικονομικά μεγέθη της περιοχής.

Ουσιαστικά θα πρέπει να λειτουργήσει και σαν ένα **Παρατηρητήριο Ανάπτυξης** το οποίο αφ' ενός θα καταγράφει και θα αξιολογεί τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων και αφ' ετέρου θα εισηγείται στα όργανα προγραμματισμού και αποφάσεων ενδεχόμενες διορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση αποκλίσεων από τους προδιαγεγραμμένους στόχους.

Στο ακόλουθο σχήμα προτείνεται η ροή εργασιών του Παρατηρητηρίου Ανάπτυξης με τις Εισροές που θα επεξεργάζεται, τα Εργαλεία που θα αξιοποιεί και το Έργο του.

Σχήμα 2: Απεικόνιση της ροής εργασιών του Παρατηρητηρίου Ανάπτυξης

Βασική φιλοσοφία του Παρατηρητηρίου είναι η αξιολόγηση των παρεμβάσεων του Στρατηγικού σχεδιασμού με την αξιοποίηση των κατάλληλων εργαλείων και δομών που λειτουργούν στην περιοχή και η αποτύπωση των επιπτώσεων που θα έχουν στην απασχόληση, στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις, στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και στο εισόδημα της περιοχής.

Οι Εισροές του Παρατηρητηρίου θα προέρχονται από δευτερογενείς πηγές (ΕΛΣΤΑΤ, ΟΑΕΔ, Επιμελητήρια, Αναπτυξιακές εταιρείες, Ενδιάμεσους φορείς Διαχείρισης προγραμμάτων στήριξης της επιχειρηματικότητας, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα) καθώς και από πρωτογενή έρευνα όπου απαιτείται και θα αφορούν:

- *Ιδρύσεις νέων επιχειρήσεων*
- *Νέες ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις*
- *Νέες θέσεις εργασίας*
- *Στοιχεία ανεργίας*
- *Στοιχεία ΑΕΠ κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*
- *Δημογραφικά στοιχεία*

Το Παρατηρητήριο θα επεξεργάζεται τα στοιχεία αξιοποιώντας εργαλεία και υπάρχουσες δομές όπως:

- *Η βάση αναπτυξιακών δεδομένων Δυτικής Μακεδονίας*
- *Το γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών Δυτικής Μακεδονίας (GIS)*
- *Το μοντέλο Εισροών – Εκροών που έχει αναπτυχθεί σε περιφερειακό επίπεδο από το Τεχνικό Επιμελητήριο – Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας και την Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας*
- *Το Enterprise Europe Network, το μεγαλύτερο δίκτυο επιχειρηματικής υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέλος του οποίου είναι η Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας*
- *Η Ομάδα Εργασίας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την προετοιμασία της μετάβασης (Working Team for the Transition).*

Έργο του Παρατηρητηρίου Ανάπτυξης θα είναι μεταξύ άλλων η παρακολούθηση της διαχρονικής εξέλιξης μεγεθών όπως:

- *Η απασχόληση – ανεργία*
- *Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*
- *Η εξέλιξη των επενδύσεων*
- *Η εξέλιξη των δημογραφικών στοιχείων*

ως αποτέλεσμα της υλοποίησης του Στρατηγικού σχεδιασμού της μετάβασης, ενώ θα αποτυπώνει τα συμπεράσματα του έργου του με τη μορφή:

- *Τακτικών εκθέσεων για την πορεία των μακροοικονομικών μεγεθών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και την*
- *Διατύπωση προτάσεων προς τα όργανα σχεδιασμού – προγραμματισμού της περιοχής.*

**ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΤΗ ΜΕΤΑΛΙΓΝΙΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ**

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην Κοζάνη, σήμερα, ημέρα, οι παρακάτω συνεργαζόμενοι:

1. Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
2. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
3. Δήμος Κοζάνης, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
4. Δήμος Εορδαίας, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
5. Δήμος Αμυνταίου, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
6. Δήμος Φλώρινας, που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
7. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) Α.Ε. που εκπροσωπείται νόμιμα στο πλαίσιο της παρούσας από βάσει της αρ. απόφασης του
8.

λαμβάνοντας υπόψιν ότι

1. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο αναφορικά με την κλιματική αλλαγή και την πλήρη κατάργηση των ορυκτών καυσίμων για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας οδηγούν σε οριστική παύση της λιγνιτικής δραστηριότητας στη Δυτική Μακεδονία ύστερα από συνεχή παρουσία 70 και πλέον ετών.
2. Το γεγονός της ενεργειακής μετάβασης έρχεται μάλιστα ύστερα από μια πολυετή δραματική περίοδο δημοσιοοικονομικής κρίσης που συρρίκνωσε το εισόδημα και εκτίναξε την ανεργία.

3. Η συμμετοχή του ενεργειακού τομέα στη διαμόρφωση της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Δυτικής Μακεδονίας είναι σταθερά άνω του 30% (και για τις ενεργειακές Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας 45% και 35% αντίστοιχα), καταδεικνύοντας έτσι την κυριαρχία του στο παραγωγικό σύστημα της περιοχής και στην αυξημένη προσπάθεια που απαιτείται για διαφοροποίησή του μέσω της αύξησης της συμμετοχής των λοιπών οικονομικών δραστηριοτήτων.
4. Η ανεργία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας μετά το 1990 είναι υψηλότερη του μέσου όρου της χώρας, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στην οικονομία της περιοχής υπάρχει σημαντικό διαρθρωτικό πρόβλημα με έντονες κοινωνικές προεκτάσεις.
5. Η πλήρης απολιγνιτοποίηση χωρίς την λήψη μέτρων που να αντιμετωπίζουν τις απώλειες θα εκτινάξουν την ανεργία σε ποσοστά άνω του 45% με δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή και τελικά στην εγκατάλειψή της από τον ενεργό πληθυσμό.
6. Υπάρχει η πολιτική βούληση για εφαρμογή ενός Στρατηγικού σχεδιασμού για τη μετάβαση της περιοχής σε ένα νέο παραγωγικό σύστημα με διάθεση χρηματοδοτικών πόρων από διάφορες πηγές.
7.

συμφωνούμε

1. Στην υπογραφή του παρόντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας για την υλοποίηση τους Στρατηγικού Σχεδίου για την μετάβαση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στη μεταλιγνιτική εποχή.
2. Στην διοικητική – διαχειριστική παρακολούθηση του εγχειρήματος της μετάβασης προς όφελος της τοπικής κοινωνίας.
3. Στην υποβοήθηση διασφάλισης της χρηματοδότησης για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται από το Στρατηγικό Σχέδιο.
4. Στην διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για την υποστήριξη της μετάβασης.

5. Στην ενεργοποίηση του συνόλου της τοπικής κοινωνίας προκειμένου το Στρατηγικό Σχέδιο να έχει την μεγαλύτερη δυνατή αποδοχή.
6.

Βασικός στόχος του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας είναι η διακυβέρνηση της μετάβασης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε ένα νέο παραγωγικό σύστημα που να περιλαμβάνει:

- *Τη διαμόρφωση στρατηγικής με ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων για την μετά τον λιγνίτη εποχή,*
- *την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τις κοινωνικές επιπτώσεις της μετάβασης και συγκεκριμένα την ανεργία και την επανεκπαίδευση – κατάρτιση του εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες,*
- *την διαχείριση - αξιοποίηση των εδαφών των εξοφλημένων ορυχείων καθώς και των βιομηχανικών εγκαταστάσεων.*

Οι ρόλοι των Φορέων που συμμετέχουν στο Σύμφωνο Συνεργασίας περιγράφονται στα παρακάτω Άρθρα:

ΑΡΘΡΟ 1 : ΡΟΛΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ, ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι συμβαλλόμενοι Φορείς συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά στις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων, έργων και ενεργειών και αναλαμβάνουν τους παρακάτω ρόλους:

α. Το Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος αναλαμβάνει,

- να υποστηρίζει, με τις εποπτευόμενες από αυτό Υπηρεσίες τη διαδικασία της υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του
- να διασφαλίζει τους αναγκαίους χρηματοδοτικούς πόρους προερχόμενους από την ΕΕ για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο Στρατηγικό Σχέδιο

- την έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς του
- ότι άλλο συναφές με τη διαδικασία της μετάβασης.

β. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αναλαμβάνει :

- να υποστηρίζει, με τις εποπτευόμενες από αυτήν Υπηρεσίες τη διαδικασία της υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της
- να διασφαλίζει τους αναγκαίους χρηματοδοτικούς πόρους προς την υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο Στρατηγικό Σχέδιο.
- να συμπεριλάβει στο σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 τη χρηματοδότηση της μεταλινιτικής περιόδου με διακριτά κονδύλια τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο.
- την έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς της
- να υλοποιεί έργα αρμοδιότητάς της ή να παρέχει υπηρεσίες από ίδιους πόρους ή από άλλα χρηματοδοτικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα.
- ότι άλλο συναφές με τη διαδικασία της μετάβασης.

γ. Οι Δήμοι αναλαμβάνουν :

- να υποστηρίζουν, με τις εποπτευόμενες από αυτούς Υπηρεσίες τη διαδικασία της υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.
- την έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς τους
- να συμπεριλάβουν στο σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 τη χρηματοδότηση της μεταλινιτικής περιόδου με διακριτά κονδύλια σε τοπικό επίπεδο.
- να υλοποιήσουν έργα αρμοδιότητάς τους ή να παρέχουν υπηρεσίες από ίδιους πόρους ή από άλλα χρηματοδοτικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα.
- ότι άλλο συναφές με τη διαδικασία της μετάβασης.

δ. Η ΔΕΗ αναλαμβάνει:

- να υποστηρίζει τη διαδικασία της υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της

- την έκδοση των αναγκαίων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων αρμοδιότητάς της
- ότι άλλο συναφές με τη διαδικασία της μετάβασης.

ε.

ΑΡΘΡΟ 2 : ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

2.1 Σύσταση Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης

α. Συστήνεται Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης αποτελούμενη από:

- Από ένα εκπρόσωπο του Υπουργείου Ενέργειας και Περιβάλλοντος,
- Από ένα εκπρόσωπο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας,
- Από έναν εκπρόσωπο κάθε Δήμου,
- Από έναν εκπρόσωπο της ΔΕΗ
-

β. Τα παραπάνω μέλη ορίζονται από τα αρμόδια όργανα των Φορέων μαζί με τους αναπληρωτές τους.

2.2 Έργο της Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης είναι:

- η παρακολούθηση υλοποίησης των προβλεπόμενων στο παρόν Πρωτόκολλο Συνεργασίας,
- η προώθηση του Στρατηγικού Σχεδίου για την μετάβαση,
- η εισήγηση λήψης των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων,
- η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειριών, με στόχο τη διάχυση της γνώσης προς όφελος όλων των φορέων,
- η προώθηση, όπου απαιτούνται, των αναγκαίων θεσμικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων,

- ο συσχετισμός και η συμπληρωματική δράση του Στρατηγικού Σχεδίου μετάβασης με τα προγράμματα ανάπτυξης που υλοποιούνται στην Περιφέρεια, με στόχο τη βελτίωση της συνέργειας, της συμπληρωματικότητας και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους,
- η αναζήτηση πρόσθετων πόρων για την υλοποίηση του Στρατηγικού σχεδίου,

2.3 Πρόεδρος της Επιτροπής Συντονισμού είναι ο εκπρόσωπος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

2.4 Πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής

- α. Η Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης συγκαλείται από τον Πρόεδρό της τακτικά κάθε έξι (6) μήνες και έκτακτα όταν απαιτηθεί, με έγγραφη Πρόσκληση στην οποία αναγράφονται τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης.
- β. Η Πρόσκληση με την Ημερήσια Διάταξη και τα σχετικά έγγραφα καθώς και το υλικό τεκμηρίωσης που πιθανά απαιτείται για τη συνεδρίαση της Επιτροπής, διαβιβάζονται στα μέλη τουλάχιστον πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες πριν από την ημερομηνία συνεδρίασης.
- γ. Απαρτία υπάρχει όταν παρευρίσκονται τουλάχιστον τα των μελών της Επιτροπής.
- δ. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται σε πνεύμα συναίνεσης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν μπορεί να ληφθεί απόφαση με την συναίνεση των μελών της, λαμβάνεται ύστερα από ψηφοφορία των παρόντων μελών με απλή πλειοψηφία (50% +1).
- ε. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου της.
- στ. Οι αποφάσεις και τα συμπεράσματα υπογράφονται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής, με την αυτονόητη εξουσιοδότηση των παρόντων κάθε φορά μελών της.
- ζ. Τα μέλη της Επιτροπής μπορούν να υποβάλλουν θέματα, γραπτώς, τουλάχιστον 15 ημέρες πριν από την επόμενη σύγκλησή της, προκειμένου να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης στην συνεδρίαση που θα ακολουθήσει.
- η. Η Επιτροπή συνεδριάζει έκτακτα όταν το ζητήσουν τα 2/9 των μελών της.

- θ. Θέματα που τίθενται για συζήτηση κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής, συζητούνται ύστερα από συμφωνία του συνόλου των παρευρισκόμενων, τίθενται κάτω από τον τίτλο «Διάφορα» και ενσωματώνονται στην Ημερήσια Διάταξη.

ΑΡΘΡΟ 3 : ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

3.1. Με στόχο την ουσιαστική ενεργή συμμετοχή και παρακολούθηση της πορείας των έργων και του προγράμματος, προβλέπεται η συνεδρίαση της Εταιρικής Ολομέλειας στην οποία συμμετέχουν οι συνεργαζόμενοι στα πλαίσια του παρόντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας, αλλά και εμπλεκόμενοι δημόσιοι φορείς, συλλογικοί φορείς, ιδιώτες, κάτοικοι της περιοχής κ.λπ.

3.2. Έργο της Εταιρικής Ολομέλειας είναι:

- Η λειτουργία της ως ουσιαστικού οργάνου δημόσιας διαβούλευσης, με τη μορφή Γενικής Συνέλευσης όλων των εμπλεκομένων, που θα τους ενεργοποιεί και θα τους κάνει κοινωνούς της προσπάθειας που συντελείται.
- Η Εταιρική Ολομέλεια έχει τη δυνατότητα να εισηγείται προς την Επιτροπή Συντονισμού και Παρακολούθησης για γενικά θέματα που αφορούν στη συνολική πορεία υλοποίησης του Στρατηγικού σχεδίου και να προτείνει προτάσεις για πιθανή αναπροσαρμογή, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του.

Με τον τρόπο αυτό θα μεταφέρονται απόψεις και ζητήματα ευρύτερου ενδιαφέροντος και θα ενισχύεται η κοινωνική αποδοχή του Στρατηγικού Σχεδίου.

3.3 Η Εταιρική Ολομέλεια συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Συντονισμού και Παρακολούθησης, που είναι και ο Πρόεδρός της, τακτικά κάθε ένα (1) έτος και έκτακτα όταν απαιτηθεί, με έγγραφη Πρόσκληση στην οποία θα αναγράφονται τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης.

Η Πρόσκληση με την Ημερήσια Διάταξη και τα σχετικά έγγραφα καθώς και το αναγκαίο ενημερωτικό υλικό γνωστοποιούνται έγκαιρα σε όλους τους ενδιαφερόμενους τουλάχιστον πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες πριν από την ημερομηνία συνεδρίασης.

ΑΡΘΡΟ 4 : ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η βιωσιμότητα της συνεργασίας στα πλαίσια του παρόντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας θα διασφαλισθεί μέσω:

- 4.1. Της χωρίς αποκλεισμούς συνεργασίας όλων των ενδιαφερόμενων.
- 4.2. Της ενεργοποίησης των συνεργαζόμενων, με την ανάληψη ενεργειών και δράσεων, με στόχο την αντιμετώπιση των πιθανών προβλημάτων που τους αφορούν.
- 4.3. Της ανάπτυξης και εφαρμογής καινοτόμων ιδεών προς όφελος των τοπικών κοινωνιών και της τοπικής οικονομίας.
- 4.4. Της θετικής ενεργοποίησης της τοπικής εταιρικής σχέσης.
- 4.5. Της δημιουργίας θετικών εξαρτήσεων που επιδρούν θετικά στην κατανόηση του κοινού συμφέροντος και στην ανάπτυξη της συνεργασίας.
- 4.6. Της προοπτικής για επί πλέον χρηματοδότηση έργων που ενισχύουν την υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου.

ΑΡΘΡΟ 5 : ΙΣΧΥΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

- 5.1. Το παρόν Πρωτόκολλο Συνεργασίας ισχύει από την υπογραφή του και έχει αόριστη διάρκεια. Μπορεί να διακοπεί με απόφαση της πλειοψηφίας των μελών του.
- 5.2. Τροποποίηση του παρόντος γίνεται εγγράφως και μόνο με συμφωνία ποσοστού των συνεργαζόμενων στο παρόν.

Αυτά συμφώνησαν, συνομολόγησαν και συναποδέχθηκαν οι συνεργαζόμενοι και αφού αναγνώσθηκε το περιεχόμενο του παρόντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας, υπογράφεται σε όμοια πρωτότυπα όπως παρακάτω τα οποία θα επιδοθούν ένα (1) σε κάθε συνεργαζόμενο.

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ